

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin OM Nr. 5003 / 02.12.2014.

116.111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

ARTE VIZUALE ȘI ABILITĂȚI PRACTICE

clasa a **IV**-a

Gheorghe Roșet
Emilia Roșet

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin Ordinul de Ministru nr. 4200 / 07.07.2021 .
Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar ____ .
Inspectoratul Școlar _____
Școala/Colegiul/Liceul _____

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				la primire	la predare
1.					
2.					
3.					
4.					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROȘET, GHEORGHE

Arte vizuale și abilități practice : clasa a IV-a / Gheorghe Roșet, Emilia Roșet. - București

: Booklet 2021

ISBN 978-606-590-922-9

I. Roșet, Emilia

372

Referenți științifici:

Lect. univ. dr. Alexandru Rădvan, Universitatea Națională de Arte București

Prof. gr. didactic I Oana Isar, Liceul de Arte Plastice "Nicolae Tonitza" București

Prof. gr. didactic I Mirela Ilie, Școala gimnazială nr. 169, București

Redactori:

Anda Diana Marin, Maria Fiera

Design interior și copertă:

Andreea Chele

Ilustrații:

Raluca Guraliuc

Tehnoredactare:

Mihaela Cotîrnea

Video:

Quartz Film

Digital:

MyKoolio

Credite foto:

Adobe Stock, Shutterstock

Voci/ interpretare:

Ramona Hilohe

Editura Booklet

Pentru comenzi:

tel: 021 430.3095

e-mail: comenzi@booklet.ro

Comenzi online:

www.booklet.ro

© Editura Booklet

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii.

Recapitulare clasa a III-a

Evaluare inițială

UNITATEA 1

1. Comunicare prin limbaj vizual

2. Desenul. Tehnici de lucru

Proiect – Cutie pentru portofoliu

3. Tehnica modelajului liber

Recapitulare. Evaluare

UNITATEA 2

1. Elemente de limbaj plastic. Punctul

Proiect – La braț cu Zâna Toamnă

2. Elemente de limbaj plastic. Linia

3. Împletituri

Proiect – Breloc din fire împletite

4. Sculptura. Prelucrarea lemnului

Recapitulare. Evaluare

UNITATEA 3

1. Teoria culorilor

Proiect – Ecuson 1 Decembrie

2. Culori calde. Culori reci

3. Nuanțe. Tonuri. Valoarea culorii

Recapitulare. Evaluare

UNITATEA 4

1. Forma naturală. Forma artificială

2. Forma spontană. Procedee

3. Tehnici combinate: decupare

după contur, colaj

Proiect – Omul de zăpadă

Recapitulare. Evaluare

UNITATEA 5

1. Macheta

Machetă – Medii de viață

2. Forma elaborată

3. Pata de culoare

Recapitulare. Evaluare

7 UNITATEA 6

1. Felicitarea

Proiect – Oul de Paște

2. Compoziția plastică

3. Compoziția decorativă

Recapitulare. Evaluare

14 UNITATEA 7

1. Pictura

2. Sculptura

3. Pictura pe piatră

4. Pictura pe suport textil. Pictura pe lemn

Proiect – Saçoșă de pânză pictată

5. Pictura pe ceramică. Pictura pe sticlă

6. Pictura pe polistiren. Tehnica ștampilei

7. Origami. Kirigami

Recapitulare. Evaluare

17 UNITATEA 8

1. Artă, mijloc de comunicare

2. Meșteri populari, meșteșuguri populare

3. Artă populară

Proiect – Semn de carte

4. Utilizarea diferitelor materiale reciclabile.

Proiecte

5. Măști și costume pentru diferite ocazii:

teatru, carnaval, sărbători, spectacole

6. Scenariu prin schișare

7. Și fotograful este un artist

8. Portret. Fotografia macro

Recapitulare finală

Evaluare finală

Anexa 1 – Autoevaluarea proiectelor mele

Anexa 2 – Sugestii pentru observarea

sistematică a activității elevilor

Cum se folosește manualul digital?

1. Meniul superior

- **Mărire/ micșorare** – se mărește sau se micșorează fereastra, pentru o vizualizare adecvată a elementelor de interes.
- **Căutare** – pot fi efectuate căutări în manualul digital după cuvinte-cheie.
- **Cuprins** – deschide cuprinsul manualului digital.
- **Înapoi la prima pagină** – se revine la prima pagină a manualului digital.
- **Pagina anterioară** – se accesează pagina anterioară paginii curente.
- **Pagina următoare** – se accesează pagina următoare paginii curente.
- **Salt la ultima pagină** – se accesează ultima pagină a manualului digital.
- **Adnotări** – deschide o galerie de instrumente, cu funcții diferite, ce permit operații în timp real: sublinieri, adnotări, încercuiri, demarcări, mascări, evidențieri etc.
- **Indicații** – se accesează ecranul cu indicații.

2. Ajutor în utilizarea AMII interactiv:

Deschide interacțiunea dând click cu mouse-ul pe exercițiu. Pentru exercițiile de completare, utilizează mouse-ul pentru a poziționa cursorul pe spațiul în care dorești să completezi. Pentru exercițiile de alegere, urmărește cerința, apoi utilizează mouse-ul pentru alegerea variantei de răspuns, prin apăsare pe varianta pe care o consideri corectă. Apasă butonul **Verifică** pentru a vedea dacă ai ales corect. Pentru ambele tipuri de exerciții, apare pentru răspunsul corect și pentru răspunsul greșit. Pentru a relua rezolvarea exercițiului, apasă butonul **Reia/ Reîncearcă**. Poți vedea răspunsurile corecte și apăsând butonul **Arată/ Afișează soluția**.

3. Ajutor în utilizarea AMII animat:

Apasă pe butonul pentru a deschide aplicația. Butonul **Play** este localizat pe bara de jos a ferestrei, alături de **Volum** și opțiunea de afișare completă pe ecran. Pentru a opri temporar aplicația, apasă butonul de **Pauză**, de pe bara de jos a ferestrei. Pentru a ieși din aplicație, apasă pe butonul din colțul din dreapta sus al ferestrei.

4. Ajutor în utilizarea AMII static:

Apasă pe butonul Imaginea se va deschide mărită. Apasă pe butonul din colțul din dreapta sus, pentru a închide aplicația.

NE AMINTIM

Să ne amintim câteva tehnici de lucru învățate în cadrul orelor de Arte vizuale și abilități practice:

- tăiatul după contur (decupare) cu cutterul sau foarfeca
- lipire și colaj din diferite materiale
- ruperea, răsucirea, mototolirea și îndoirea hârtiei
- țesut cu benzi de hârtie sau fire
- cusutul și împletitul cu fire, paie, pănuși, nuiete etc.
- desen și pictură pe diferite materiale confecționate sau din natură
- modelaj, machete, fotografii

Rechizite și accesorii pentru Arte vizuale și abilități practice:

- coli de hârtie albă și colorată, coli de carton colorat, coli dimensiune A4 și A5 de carton
- hârtie creponată, hârtie de mătase, carton ondulat, hârtie gumată
- aracet, lipici solid, adeziv puternic
- ață colorată (mulinéu), gută, lână de diferite culori, sfoară, etamină, ace de cusut, o croșetă mai mare, mărgeluțe, paiete, diverse mărgelute colorate de plastic
- mai multe tipuri de paste și semințe (boabe de porumb, de fasole, susan, semințe de in etc), pietre, obiecte simple de ceramică (sticlă), linguri/ furculițe de lemn
- foarfecă, cutter, scobitori, nuiete, pănuși, papură, paie de cereale
- culori acrilice, alte tipuri de vopsele (guașe, tempera), pensule de diferite dimensiuni, recipient pentru apă, planșetă, paletă de culori, creioane colorate și carioci
- plastilină de mai multe culori, argilă, ghinde, castane, nuci

NE AMINTIM

1. Recunoaște în imaginea de mai jos materialele folosite la orele de Arte vizuale și abilități practice. *Ex: creioane colorate*

2. Analizează imaginile de mai jos și scrie tehnicile folosite. *Ex: origami*

3. Stabilește corespondența între cifrele scrise în dreptul tehnicii de lucru și literele corespunzătoare din dreptul imaginilor.

Ex: (1-C)

1. pictură

2. desen în creion

3. desen creioane colorate

Fig. 1

Fig. 2 Nicolae Tonitza
„Portret de fetiță”Fig. 3 Leonardo da Vinci
„Cap de femeie”Fig. 4 Édouard Manet „Familia
Manet în grădina din Argenteuil”

OBSERVĂM

- Privește imaginile din figurile 1, 2 și 3.
Ce tehnici cunoscute s-au folosit în realizarea celor trei portrete?
Care dintre aceste tehnici folosite îți plac mai mult?
Ce poți organiza, în clasă ori în locuri special amenajate, cu aceste obiecte pentru a fi cunoscute?

REȚINEM

Comunicăm cu cei din jurul nostru folosind limbajul oral, limbajul scris sau limbajul vizual.

Comunicarea vizuală se realizează pe calea imaginilor și presupune, la fel ca la celelalte forme de comunicare, existența unui limbaj. În cazul comunicării vizuale, limbajul se compune din formă și culoare.

Înainte de a transmite un mesaj prin intermediul scrisului, oamenii au folosit desene sau decorațiuni pe diferite obiecte.

În domeniul artelor plastice putem vorbi, de regulă, despre cele trei arte: pictură, grafică și sculptură, la care se adaugă și artele decorative.

APLICĂM

1. Privește tabloul lui Édouard Manet (fig. 4) și, folosind comunicarea vizuală, încearcă să descifrezi mesajul picturii. Te poți ajuta ghidându-te după întrebările:

- Ce culori sunt folosite?

Ex.: verde, alb etc.

- Ce vezi în tablou?
- Unde sunt personajele din tablou?
- Ce fac ele?
- Cine ar putea fi ele?

2. Joc! În perechi, fiți ghizii unui muzeu de artă. Alege un portret (pictor cunoscut sau realizat de tine) și prezintă-l colegului. Faceți schimb de roluri!

OBSERVĂM

- Privește imaginile din figurile 1, 2 și 3.
Ce elemente de limbaj plastic recunoști?
Ce culori sunt folosite?
Cu ce instrumente au fost realizate desenele?

DEȘOPERIM

Desenul este arta care constă în reprezentarea grafică a unui obiect, a unei figuri sau a unui peisaj pe o suprafață bidimensională (plană sau curbă). Reprezentarea se face, în general, prin linii, puncte, pete, simboluri etc.

Desenul poate fi monocrom (o singură culoare) sau colorat. Trasarea și hașurarea sunt tehnici de lucru pentru desen.

A trasa înseamnă a aplica pe o suprafață linia sau desenul unui drum, al unui plan, al unei figuri geometrice.

A hașura constă în a aplica serii de linii (hașuri) care umplu formele desenului, pentru a crea efectul de adâncime și formă.

REȚINEM

Hașura poate fi uniformă sau poate varia ca tonalitate, în funcție de lumina sau de umbra redată prin desen.

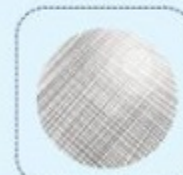
Tipuri de hașuri:

Hașura cu puncte

Hașura în linii drepte

Hașura în cruce

Schița este desenul în care autorul conturează în linii mari (generale, fără detalii) un subiect care îl interesează și care îi va servi mai târziu la definitivarea formei.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

SĂFĂTURI

- Materiale folosite:

- hârtie de grosimi și texturi diferite (blocuri/ foi de desen)

- creioane:

• H-urile au mina dură și se folosesc la construcția și hașurarea zonelor luminoase.

• B-urile au mina mai moale și se folosesc pentru a hașura părțile medii și întunecate.

ȘFATURI

- riglă: chiar dacă se presupune că ar trebui să tragem linii drepte cu mâna liberă, o riglă e întotdeauna binevenită

- creioane colorate, creioane pastel

- pix cu gel
- penițe pentru tuș și cerneală (fig. 4)

- cariocă
- instrumente de ascuțit (cutter/ ascuțitori) și de șters (guma)
- mapă de portofoliu.

Fig. 4

• Poți combina tehnicile de lucru (creioane colorate - acuarele/ acuarele - creioane hașură) pentru un plus de expresivitate.

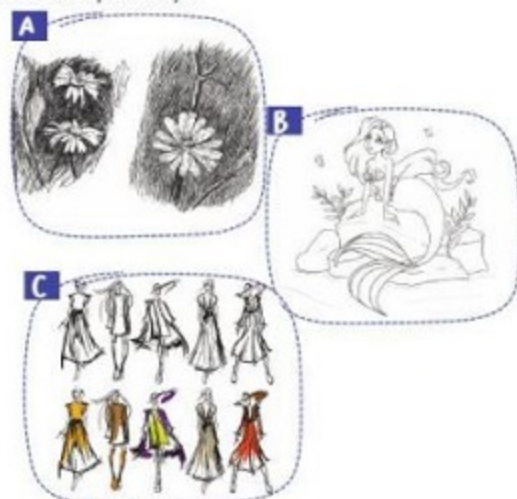
APLICĂM

1. Realizează corespondența:

1. schiță

2. hașură

3. desen

1 - C

2 -

3 -

2. Alege varianta corectă.

A. Materiale folosite la desen sunt:

- a) creion, peniță, daltă
- b) foarfecă, carioci, lipici
- c) culori, creion, pix

B. Desenul este o reprezentare:

- a) tridimensională
- b) bidimensională
- c) unidimensională

C. În funcție de mina pe care o au, creioanele sunt:

- a) de tip H și B
- b) de tip B și C
- c) de tip H și C

3. Desenează pe foi de desen cu ajutorul creioanelor și al culorilor:

- a) un dreptunghi monocrom cu laturile de 3 și 6 cm, hașurat cu linii drepte. (vezi figurile din secțiunea Reținem și video-urile)
- b) un triunghi hașurat cu puncte color
- c) un pătrat monocrom cu latura de 5 cm, hașurat în cruce
- d) floarea-soarelui – folosind linii și puncte colorate
- e) fluturi în zbor, color.

CUTIE PENTRU PORTOFOLIU - PROIECT

Materiale necesare:

- o cutie goală de pantofi, cu tot cu capac
- hârtie de împachetat cadouri
- panglică/ sfoară colorată pentru asigurarea capacului
- foarfecă sau cutter
- lipici

Etape de realizare:

1

Măsoară hârtie de împachetat cadouri pentru cutie și capac.

2

Decupează după măsurători.

3

Lipește hârtia.

4

Fă o fundiță peste capac doar după ce ai introdus în ea lucrările, fișele și proiectele tale de la Arte vizuale și abilități practice.

Fig. 1

Fig. 2

VOCABULAR

maleabil = (despre material) care poate fi ușor modelat, căruia i se poate schimba forma.

eboșoar = instrument din lemn, din fier sau din os cu care sculptorii modelează argila, ceara etc.

polimer = produs chimic

papirus = material sub formă de foiță, asemănător hârtiei, pe care se scria în Antichitate, mai ales în Egipt.

OBSERVĂM

Observă obiectele din figurile 1 și 2.
Cum se numește tehnica prin care se obțin aceste obiecte?
Ce materiale s-au folosit?
Ce obiecte sau figurine ai modelat? Din ce material?

REȚINEM

Prelucrarea artistică a unor materiale maleabile: pastă (de modelaj, de hârtie), plastilină, lut (argilă), cocă (aluat) poartă numele de **modelaj**.

Aceste materiale pot fi ușor modificate cu palmele și cu degetele. Se poate folosi și un instrument numit **eboșoar**.

Folosind tehnica modelajului **plan sau în spațiu (relief)** se obțin prin: apăsare, turtire, rulare, împletire, amprentare, zgâriere, rotunjire etc. obiecte și forme individuale sau în compoziții.

Modelajul poate fi realizat astfel: basorelief (foarte puțin reliefat), altorelief (puțin reliefat) și rond-bosse (se vede figura de jur-împrejur).

DESCOPERIM

Lutul este o argilă maleabilă, folosită la olărit și modelaj. Lutul pentru olărit este o substanță minerală pe bază de apă. Acesta se usucă și se coace la temperaturi înalte, rezultând astfel ceramica sau porțelanul.

Plastilina este o argilă pe bază de uleiuri și ceară. Aceste substanțe nu se evaporă și plastilina rămâne maleabilă chiar dacă este lăsată o lungă perioadă într-un mediu uscat.

Pasta de modelaj este o pastă (polimerică) maleabilă ce se întărește permanent după coacere la temperaturi de 129–135°C timp de 15 minute și nu își modifică dimensiunile în urma acestui proces.

Pasta de hârtie este o substanță pe bază de celuloză, ce se întărește în contact cu aerul. Obiectele realizate din pastă de hârtie sunt extrem de ușoare. Acest material nu își modifică dimensiunile după uscare și se crapă mai ușor.

APLICĂM

1. Stabilește valoarea de adevărat (A) sau fals (F) a următoarelor enunțuri:

- Ceramica rezultă din modelarea și coacerea lutului. (A)
- Pasta de hârtie rămâne maleabilă o perioadă îndelungată de timp. (___)
- Plastilina se crapă ușor. (___)
- Eboșoarul este instrument folosit în tehnica modelajului. (___)

2. Privește imaginile de mai jos și răspunde cerințelor.

a) Ce obiecte sunt prezentate în imagini?

Ex.: În prima imagine sunt modelate din plastilină flori, iarbă, nori, soare.

b) Din ce materiale sunt confecționate?

c) Care crezi că a fost realizată cu mâna liberă?

3. Pe o foaie de desen, trasează conturul unei flori și apoi, folosind modelajul, umple formele cu plastilină. Pictează floarea.

4. Realizează un obiect din plastilină, lut sau pastă de modelaj pe care să-l dăruiești celui mai bun prieten (vezi fig. 1-2).

ȘTIAȚI CĂ...

• Locuitorii Egiptului Antic foloseau drept instrumente de scris tulpini de bambus sau de stuf, în care turnau plumb topit. Acest lucru se întâmpla în urmă cu mai bine de 5000 de ani.

• Primul strămoș adevărat al creionului era folosit în Roma Antică, fiind numit stylus – o vergea din metal (de obicei plumb), cu ajutorul căreia se zgăria suprafața unui papirus.

• Nicolas-Jacques Conte, pictor francez, inventează în 1795 creionul cu mină de grafit, într-o formă asemănătoare cu cea pe care o cunoaștem astăzi.

• Cu un creion se poate trasa o linie lungă de 50 de kilometri sau se pot scrie 45.000 de cuvinte (în jur de 100 de pagini).